

Anna Ślósarz

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Edukacja medialna w realiach konkurencyjnej demokracji**Edukacja medialna jako współpraca**

Edukacja medialna wymaga współdziałania wielu środowisk, a przy jego braku może okazać się nieskuteczna. Współdziałającymi podmiotami są:

1. Środowiska i instytucje państwowe związane z nauczaniem formalnym w szkołach wszystkich poziomów, w tym wyższych.
2. Instytucje państwowe statutowo zobowiązane do promowania i upowszechniania edukacji medialnej, jak np. KRRiT (*Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji*).
3. Organy samorządowe odpowiedzialne za organizację systemu edukacyjnego;
4. Organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, towarzystwa itp.), które wcielają w życie działania niedostatecznie wdrażane przez podmioty instytucjonalne, ujmując treści nauczania z punktu widzenia określonych grup społecznych, np. rodziców, nauczycieli.
5. Środowiska nieformalne, np. rodzinne i rówieśnicze.
6. Podmioty biznesowe, dla których edukacja pozaformalna (kursy, szkolenia, coaching, doradztwo personalne itp.) jest źródłem dochodu.

Gdy podmioty te reprezentują zbliżone cele działania, edukacja jest efektywna i przynosi pozytywne skutki społeczne. Widać to w najwyżej rozwiniętych krajach, takich jak Australia, Norwegia, Szwecja, Republika Korei (*United Nations...* 2015: 208), w których stosunkowo szybko osiągnięto wysoki stopień rozwoju.

Edukacja medialna a typ demokracji

W krajach o dojrzałej demokracji (jak np. Szwecja) edukacja medialna realizowana jest w szkołach przy wsparciu instytucji publicznych i prywatnych (Chacińska 2015: 185). Nie zawsze jednak cele działań zainteresowanych nią podmiotów są zgodne. W postkomunistycznych krajach Europy Centralnej i Wschodniej przemiany lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku spowodowały wkroczenie na rynki medialne podmiotów zagranicznych, które zdominowały rodzime. Nie były zainteresowane systemowym wdrażaniem edukacji medialnej. Tymczasem istniała jej pilna potrzeba, gdyż brak demokratycznych tradycji wolnych mediów ograniczył

krytycyzm odbiorców i użytkowników, a liberalny mechanizm konkurencyjnej demokracji (*competitive democracy*, por. Schumpeter 2003) sprawił, że wypracowane w Polsce, Czechach, Słowenii, Litwie, Łotwie, Estonii oraz na Węgrzech kierunki reform były cyklicznie zmieniane przez kolejnych następców u steru władzy, co utrudniało ewolucyjny rozwój. Jeszcze trudniejsza sytuacja zaistniała w krajach o niekonkurencyjnych systemach politycznych jak Białoruś, Kazachstan, Turkmenistan i Uzbekistan, oraz skoncentrowanych systemach politycznych, które reprezentują: Słowacja, Bułgaria, Rumunia, Ukraina, Rosja, Chorwacja, Mołdawia i Kirgistan. Najtrudniejsza sytuacja powstała oczywiście w regionach ogarniętych wojną, do których należą: Armenia, Albania, Gruzja, Macedonia, Azerbejdżan, Tadżykistan, Bośnia i Hercegowina (Jakubowicz 2005: 3), a ostatnio również Ukraina.

Natomiast w krajach demokracji konkurencyjnej powstały zarówno pragmatyczne elity, jak i środowiska opozycyjne. Po upadku komunizmu media poddano kontroli władz politycznych, komercjalizacji i westernizacji, ale utrzymany został stosunkowo wysoki poziom edukacji oraz kontakty z Zachodem (Jakubowicz 2005: 5–6, 11). Dlatego w sytuacji niemożności instytucjonalnego wdrożenia strategii edukacji medialnej do szkół (Drzewiecki 2012) organizacje samorządowe i pozarządowe są w stanie doraźnie ją uzupełniać, współdziałając często z podmiotami zachodnimi, jak czyni to np. Fundacja Nowoczesna Polska. Działania te mają jednak ograniczony zakres, ponieważ organizacje te nie mogą wchodzić w kompetencje nauczycieli i nie są w stanie działać systemowo. Środowiska nieformalne – zwłaszcza rówieśnicze – mogą kontestować wówczas szkolne wymagania, a biznesowe podmioty zyskiwać większe możliwości realizacji swych komercyjnych celów na polu płatnej edukacji. Dlatego potrzebne są inicjatywy jednoczące rozproszone wysiłki: programy, projekty, szkolenia, konferencje i kongresy dające możliwość wymiany doświadczeń, łączenia wysiłków i dzielenia się dobrymi praktykami.

Rozwój edukacji medialnej w Polsce

Edukacja medialna w Polsce początkowo ograniczała się do wykorzystywania filmów w celach wychowawczych i estetycznych (np. Skoczylas 1918; Lewicki 1935; Depta 1975). Rzadziej miała wymiar społeczny i aksjologiczny (np. Depta 1986; Ślósarz 2002). Wiązano ją z telewizją (np. Ogonowska 2009), kulturą popularną (np. Jakubowski 2006), a po wprowadzeniu w 1984 r. tematyki filmowej do programu nauczania języka polskiego w szkołach średnich z edukacją literacką (m.in. Nurczyńska-Fidelska 1989; Książek-Szczepanikowa 1996; Ciciak i in. 2003). Rozwijała się refleksja nad rolą mediów w nauczaniu, zwłaszcza języka polskiego (np. *Od teatru żaków do Internetu...* 2003; Fiołek-Lubczyńska 2004; Ślósarz 2008), najnowszej historii (np. Osiński 2010) i języka polskiego jako obcego (m.in. Tambor 2015).

Po wprowadzeniu edukacyjnej ścieżki *Edukacja czytelnicza i medialna* powstały pomocne w jej realizacji tomy zbiorowe i monografie (np. Ogonowska 2003; Gajda i in. 2004), a także programy nauczania (np. Nowel 2002, 2004; Drzewiecki 2010; Ślipek 2010). Realizując projekt Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej uruchomiono w 2009 r. Filmotekę Szkolną, a w efekcie realizacji programu Ministra

Kultury i Dziedzictwa Narodowego powstał portal „Edukacja Filmowa”. W latach 1999–2003 wydawany był kwartalnik „Edukacja Medialna”. Odbywała się cykliczna konferencja międzynarodowa *Media a edukacja* na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a na Uniwersytecie Pedagogicznym dwie ogólnopolskie: *Człowiek – Media – Edukacja* i *Technologie informacyjno-komunikacyjne w warsztacie nauczyciela*.

Wprowadzona do nauk pedagogicznych w połowie XX w. *pedagogika medialna* (*Medienpädagogik*) rozwijana była również w Polsce. Zakładano wykorzystywanie mediów w nauczaniu i wychowaniu (np. Lepa 2000; *Pedagogika medialna...* 2007). Ewolucja technologii komunikowania spowodowała rozwój mediów cyfrowych, mobilnych i społecznościowych – powstały więc koncepcje włączenia ich do nauczania różnych przedmiotów (np. Gajda 2007; *Mobilna edukacja...* 2013; *Dydaktyka cyfrowa epoki smartfona* 2013), dydaktycznego wykorzystywania multimediów (m.in. Szczepańska 2001; Bednarek 2002, 2008; Adamkiewicz 2015) oraz technologii informacyjnej (np. Stróżyński 2001; Siemieniecki 2002; Osiński 2005).

Edukacja medialna stała się w dzisiejszym świecie istotnym narzędziem społecznych przemian. W Polsce brakuje jednak uzgodnionej strategii jej realizacji (Boroń 2014), a w wielu pracowniach przedmiotowych koniecznej infrastruktury. Sytuacja poprawia się dzięki wdrażaniu kolejnych ministerialnych programów, jak np. *Cyfrowa szkoła* (Ministerstwo Edukacji Narodowej 2014).

I Kongres Edukacji Medialnej

I Kongres Edukacji Medialnej miał miejsce 25–26 września 2014 r. w głównym budynku Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Zorganizowany został przez Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej i Fundację Nowoczesna Polska przy partnerstwie Narodowego Instytutu Audiowizualnego. Obrady przebiegały pod hasłem *Co z tą edukacją medialną? Uwarunkowania, cele i perspektywy w dobie dynamicznych zmian technologicznych, społecznych i kulturowych*. Wydarzenie zostało objęte honorowym patronatem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Polskiego Komitetu UNESCO. Zaproszenie przedstawicieli organów państwa miało na celu skłonienie ich do refleksji nad rolą mediów publicznych w edukacji. Przybyli również przedstawiciele innych podmiotów odpowiedzialnych za kształt edukacji medialnej w Polsce: Narodowego Instytutu Audiowizualnego oraz Instytutu Badań Edukacyjnych. Nie przybyli przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej, ale w obradach licznie uczestniczyli nauczyciele i dyrektorzy szkół. Warsztaty przeprowadzone dla nich w drugim dniu obrad przez przedstawicieli organizacji pozarządowych służyły wymianie i upowszechnianiu sprawdzonych rozwiązań.

Celem Kongresu było sformułowanie wspólnej opinii na temat sposobów kształtowania niezbędnych we współczesności kompetencji, umożliwiających samodzielne funkcjonowanie jednostki w warunkach dynamicznego rozwoju mediów. Spotkanie przedstawicieli różnych środowisk – akademickiego, szkolnego, organizacji pozarządowych, samorządów służyło popularyzacji dobrych praktyk

funkcjonujących w Polsce i za granicą, a odnoszących się m.in. do zapobiegania cyfrowemu wykluczeniu, wprowadzania zmian w sposobie kształcenia szkolnego i pozaszkolnego, roli środowiska rodzinnego i rówieśniczego oraz organizacji pozarządowych w edukacji medialnej, funkcjonowania literatury i naukowego piśmiennictwa w kontekście mediów, wykorzystywania cyfrowych technologii do promocji lokalnej kultury, profilaktyki medialnych uzależnień.

Rekomendacje Kongresu

Podczas sesji plenarnej i w panelowych dyskusjach w pierwszym dniu Kongresu, a także zorganizowanych w drugim dniu wystąpień referatowych i dyskusji w sekcjach sformułowanych zostało wiele tez, wniosków, rekomendacji i propozycji. Na bieżąco spisywały je Anna Ślósarz i Małgorzata Wieczorek-Tomaszewska.

1. Otwarcie I Kongresu Edukacji Medialnej. Na pierwszym planie dr Anna Ślósarz i mgr Małgorzata Wieczorek-Tomaszewska spisujące tezy, wnioski i rekomendacje wypowiedziane przez uczestników Kongresu (fot. Marian Pasternak)

Wnioski te zostały przedstawione przez Annę Ślósarz na zakończenie obrad i zaakceptowane przez wszystkich uczestników Kongresu. Dotyczyły do trzech kręgów zagadnień: rozumienia edukacji medialnej, organizowania potrzebnych działań i wprowadzania nowych technologii.

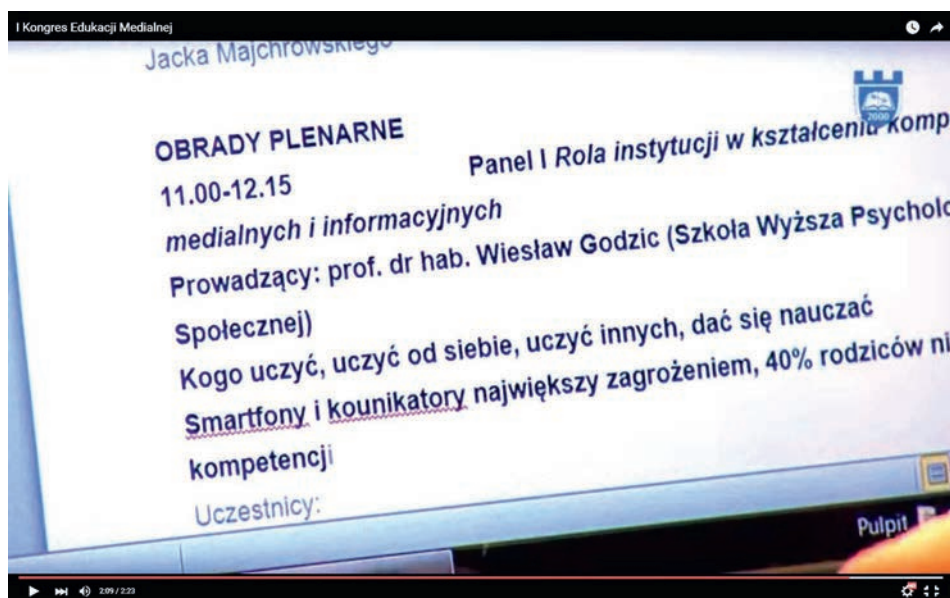
1. Rozumienie edukacji medialnej (kompetencji medialnych)

Uczestnicy Kongresu uznali edukację medialną za podstawowy na każdym poziomie kształcenia warunek rozwoju cywilizacyjnego i społeczeństwa informacyjnego. Dlatego postulowali, aby wdrażać edukację medialną do dydaktyk przedmiotowych, odwołując się do uczestnictwa w praktykach z użyciem mediów (np. wiązanie tekstów literackich z treściami kultury audiowizualnej). Z drugiej strony

podnoszono też konieczność wiązania edukacji medialnej z profilaktyką i prorozwojowymi zachowaniami medialnymi, w tym uczeniem bezpiecznego korzystania z mediów.

Kształcenie tego rodzaju nie może jednak odnosić się do teoretycznych, modelowych czy zagranicznych sytuacji. Zebrani podkreślili potrzebę uczenia o polskich mediach, formułując tym samym konieczność osadzania edukacji medialnej w aktualnym kontekście socjoekonomicznym, politycznym i kulturowym.

Zwracano też uwagę, aby używanie mediów wiązać z rozumieniem przekazów, ich współtworzeniem oraz wrażliwością na odmienność i różnorodność. Wykorzystywanie mediów do działań praktycznych, np. prowadzenia szkolnej gazетки, warsztatów dziennikarskich, realizacji gimnazjalnych projektów, przygotowania się do egzaminów, tworzenia infografik itp. – to uczenie z uwzględnieniem kontekstu technologicznego oraz cywilizacyjnego, wdrażanie do funkcjonowania w rzeczywistym środowisku komunikacyjnym. Należy przy tym promować krytyczne używanie mediów – a nie tylko wykorzystywanie ich dla rozrywki.

2. Małgorzata Tomaszewska przy spisywaniu z użyciem Google Docs też wystąpienia prof. Wiesława Godzica (fot. Marian Przybylski, Ktvipl 2014)

Jednocześnie podkreślano potrzebę wiązania kodów obrazowych z językiem (audialnymi) i technologią. Uczenie rozumienia języka mediów należy bowiem odnosić do wszystkich tych obszarów. Natomiast najprostszym sposobem wdrażania do krytycznego postrzegania medialnych przekazów i funkcji jest zestawianie, porównywanie i analizowanie różnych sposobów ukazywania w mediach tych samych zjawisk. Zabieg taki odwołuje się do najprostszej operacji poznawczej, którą jest porównywanie, możliwy już w przedszkolu. Dzięki porównywaniu przekazów różnych nadawców odsłaniać można społeczne, ekonomiczne, polityczne i językowe

uwarunkowania funkcjonowania mediów, zwłaszcza relacje władzy i własności oraz kreowanie obrazu świata przez media. Tak więc na wszystkich poziomach nauczania trzeba prowadzić edukację z mediami i przez media, uzupełniając ją dodatkowo wiedzą o mediach. Należy wiązać *skills* i *knowledge*, wychodząc od obserwacji i praktycznych działań. Rozwijając kompetencje medialne trzeba też uwzględnić możliwości rozwojowe.

Jeszcze innym problemem i wyzwaniem dla instytucji edukacyjnych i organizacji pozarządowych jest konieczność rozwijania otwartych zasobów i wolnego dostępu do wiedzy. Tak rozumiana edukacja medialna prowadzi do rozwijania kompetencji medialnych niezbędnych współczesnemu człowiekowi. Jest w stanie uchronić polskie społeczeństwo przed wojną informacyjną – niebezpieczną w sytuacji kryzysu mediów publicznych oraz w realiach dominacji na polskim rynku medialnym zagranicznych nadawców.

2. Potrzebne działania i ich organizacja

Zwrócono przede wszystkim uwagę na potrzebę integrowania działań wszystkich podmiotów mających wpływ na edukację i medialne przekazy: sfery akademickiej, prawodawców, instytucji kultury, podmiotów rządowych, samorządów i organizacji pozarządowych oraz firm prywatnych, a także mediów publicznych, firm sektora IT i podmiotów edukacyjnych (przedszkola, szkoły, ośrodki doskonalenia nauczycieli). Strony internetowe uznano za potencjalne narzędzie realizacji i promocji projektów dotyczących edukacji medialnej oraz miejsce nadające się do upowszechniania dobrych praktyk.

Drugi obszar działań to związanie edukacji medialnej z refleksją i autorefleksją rodziców, upowszechnianie adresowanego do nich zestawu rekomendacji. Promować warto na przykład wspólne korzystanie z mediów przez dzieci i rodziców, ponieważ istnieje wówczas możliwość rodzicielskiego komentarza. Zebrani postulowali też, aby w zasobach Narodowego Instytutu Audiowizualnego umieścić zasoby dla rodziców (wystąpić o grant). Widziano też potrzebę popularyzowania wiedzy o skutkach nadużywania kontaktu z mediami dla ekspresji emocjonalnej, rozwoju mowy, empatii, uczenia się reguł społecznych, myślenia abstrakcyjnego.

Trzecie pole działania to edukacja instytucjonalna. Podkreślano, że należałoby obowiązujące podstawy programowe zaktualizować odniesieniami do nowej dydaktyki, a programy kształcenia studentów kierunków pedagogicznych (w tym zwłaszcza przyszłych nauczycieli) uzupełnić o zagadnienia edukacji medialnej. Równocześnie trzeba kształcić nauczycieli, bo to przede wszystkim oni prowadzą w Polsce edukację medialną – tymczasem przygotowywani byli do zawodu nierzadko w zupełnie innych realiach komunikacyjnych. Konieczne jest więc kształcenie ustawiczne (*Life-Long Learning*) w obszarze edukacji medialnej adresowane do pedagogów, nauczycieli i całego społeczeństwa. Dla jego potrzeb można wykorzystać zgromadzony w szkolnych bibliotekach sprzęt i kompetencje bibliotekarzy do prowadzenia dla seniorów warsztatów pracy z informacją z komponentem medialnym. Wskazane byłyby też warsztaty i pokazy dla najmłodszych, a dla także kampania społeczna na rzecz pozytywnego wykorzystania Internetu.

Czwarta seria proponowanych działań obejmowała postulaty centralnie wdrażanych inicjatyw finansowania programów edukacji medialnej i instytucji ją prowadzących, wdrażania zaadresowanego do nauczycieli programu przeciwdziałania naruszeniom prawa autorskiego, a także upowszechniania i wykorzystywania w dydaktycznej oraz badawczej praktyce wyników licznych badań zamieszczonych w witrynie KRRiT. Uznano, że wiedza medioznawcza potrzebna jest zwłaszcza pedagogom i psychologom. Poza tym podkreślano, że warto wzmacniać lokalne więzi tworząc regionalne centra dygitalizacji, programy interwencyjne i przy użyciu ICT rewitalizować społecznie osoby wykluczone i niepełnosprawne. Są to zadania m.in. dla samorządów. Uznano też, że właściciele firm mogliby traktować wdrażanie Media Information Literacy jako element społecznej odpowiedzialności ich przedsiębiorstw.

3. Wprowadzanie nowych technologii

Przy wprowadzaniu nowych technologii i wypracowywaniu cyfrowych kompetencji za podstawowy uznano postulat, aby nie fetyszyzować sprzętu. Z drugiej jednak strony we współczesnej szkole należy zapewnić uczniom i nauczycielom dostęp do szerokopasmowego Internetu oraz umożliwić prowadzenie lekcji z komputerem w każdej pracowni przedmiotowej (a nie tylko w pracowni informatycznej). Trzeba zatem wspierać budowę platform edukacyjnych i szkolić nauczycieli w zakresie ich dydaktycznego wykorzystania, a także upowszechniać korzystanie z edukacji mobilnej i specjalistycznych aplikacji. Służyć do tego mogą regionalne portale informacyjno-usługowo-edukacyjne.

Na bazie powyższych wniosków został przygotowany dokument *Edukacja medialna jako kapitał społeczno-kulturowy w społeczeństwach wiedzy. Wnioski i rekomendacje po I Kongresie Edukacji Medialnej (Kraków, 25–26 września 2014)*¹. W jego opracowaniu udział wzięli: prof. dr hab. Agnieszka Ogonowska (Ośrodek Badań nad Mediami, Uniwersytet Pedagogiczny, PTEM), dr Grzegorz Ptaszek (AGH, PTEM), Ewa Murawska-Najmiec (KRRiT), dr Grzegorz Stunża (UG), dr hab. Mirosław Filiciak (SWPS), Tomasz Komorowski (Polski Komitet ds. UNESCO). Tekst opublikowany został w witrynach Uniwersytetu Pedagogicznego, Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej oraz Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Wypracowane dzięki Kongresowi wnioski i rekomendacje nie miały mocy zobowiązującej, lecz zaistniawszy w świadomości różnych grup decyzyjnych mogły wpływać na ich działania. Natomiast wygłoszone podczas obrad referaty zostały opublikowane w tomie *Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych* (2015).

---

¹ „Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji” *Edukacja medialna jako kapitał społeczno-kulturowy w społeczeństwach wiedzy. Wnioski i rekomendacje po I Kongresie Edukacji Medialnej (Kraków, 25–26 września 2014)*, <http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/emurawska/wnioski-i-rekomendacje-po-i-kongresie-edukacji-medialnej.pdf>. Dostęp 29 kwietnia 2016.

Edukacja medialna po Kongresie

Elektroniczne podręczniki

W następującym po Kongresie roku szkolnym 2015/2016 wprowadzone zostały w Polsce elektroniczne podręczniki („E-podręczniki.pl”). Korzystanie z nich może być zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów inspiracją do poznawania sposobów efektywnego korzystania z zasobów sieci. Dostarcza też wzorów tworzenia wypowiedzi multimedialnych oraz przestrzegania praw autorskich.

Wybory prezydenckie i parlamentarne

Kilka miesięcy po zakończeniu Kongresu odbyły się w Polsce wybory prezydenckie (10 i 24 V 2015 r.) oraz parlamentarne (25 X 2015 r.). Okazały się dla polityków i wyborców przyspieszonym kursem z zakresu krytycznego i efektywnego używania mediów. Ich przebieg potwierdził ważną rolę Internetu w zarządzaniu informacją przez podmioty sceny politycznej (Nowina Konopka: 2014) i dziennikarzy, ale też znaczenie mediów dla odbiorców: przekaz telewizyjny skierowano do wyborców starszych, znajdujący się poza jego zasięgiem młodzi głosowali inaczej, komunikując się przy pomocy portali społecznościowych pozwalających swobodnie przekazywać informacje i umożliwiającymi nierespektowanie ciszy wyborczej (plk 25 X 2015, #bazarek 25 X 2015). Do nich zaadresowano pozytywny przekaz (Fal 12 VIII 2015) i wzorowany na amerykańskim cyklu *Mean Tweets* z programu *Jimmy Kimmel Live* wyborczy spot, w którym kandydat na prezydenta Andrzej Duda czytał i komentował złośliwe wpisy pod swoim adresem zamieszczane w Twitterze (klep 1 IV 2015). Przebieg obu kampanii dowiódł, że niedocenywanie medialnych kompetencji młodych ludzi przez sztaby wyborcze korelowało z wyborczą klęską.

Nowe podstawy programowe

Po wyborach parlamentarnych 2015 Ministerstwo Edukacji Narodowej zajęło się przywróceniem obowiązku kształcenia dzieci siedmioletnich i wprowadzeniem obowiązkowej, bezpłatnej nauki języka obcego nowożytnego w przedszkolach. W związku z tym opracowano, a w kwietniu 2016 r. skierowano do konsultacji społecznych i międzyresortowych uzgodnień projekty: *Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkola oraz innych form wychowania przedszkolnego dotyczących wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej* (Podstawa programowa wychowania przedszkolnego... 2016) oraz *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych* (Podstawa programowa kształcenia ogólnego... 2016). W pierwszym nie ma odniesień do edukacji medialnej. W drugim przeczytać można: „Ponieważ środki społecznego przekazu odgrywają coraz większą rolę zarówno w życiu społecznym, jak i indywidualnym, każdy nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów” (s. 2). Zamieszczono w nim sformułowania odnoszące się do „posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym także dla wyszukiwania i korzystania z informacji” (s. 2), ponieważ wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych potrzebne jest na różnych przedmiotach.

W odniesieniu do edukacji wczesnoszkolnej wymieniono „dbałość o to, aby dziecko mogło nabywać wiedzę i umiejętności potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich” (s. 6), a w efektach kształcenia zapisano m.in.: „korzysta z przekazów medialnych; stosuje ich wytwory w swojej działalności twórczej (zgodnie z elementarną wiedzą o prawach autora)” (s. 9). Odniesiono się też do uczenia przez działanie: „realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych, w tym służące kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia oraz upowszechnianiu kultury w środowisku szkolnym (stosując określone narzędzia i wytwory przekazów medialnych)” (s. 10). Przewidziano też zajęcia komputerowe, w ramach których ma się odbywać nauka posługiwania się programami, gramami i wskazanymi przez nauczyciela witrynami, tworzenie tekstów i rysunków oraz poznawanie zagrożeń związanych z korzystaniem z komputera, Internetu i multimediów (s. 14). Zalecono wyposażenie sal w sprzęt audiowizualny, komputery z dostępem do Internetu (s. 20), przy czym każdy uczeń powinien korzystać z osobnego komputera (s. 22).

W klasach IV–VI w ramach nauczania języka polskiego przewidziano rozpoznawanie elementów dzieła filmowego, telewizyjnego i cech oraz tworzyw przekazów audiowizualnych (s. 26), w ramach nauki języka obcego korzystanie „ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych” (s. 31) i „komputerów z łączem internetowym” (s. 76), a na przedmiocie *Plastyka* korzystanie z medialnych przekazów i ich twórcze wyzyskiwanie (s. 35). Podczas nauki historii uczniowie mają używać różnych źródeł informacji, w tym prasy, radia, telewizji i Internetu (s. 37). Zachowawcze wydają się natomiast propozycje nauczania przyrody, obejmujące korzystanie z różnych źródeł informacji, wśród których najbardziej nowoczesne to fotografia i film (s. 43), a także *Wychowanie do życia w rodzinie* – w ramach treści nauczania przewidziano *mass media* rozumiane jako czasopisma, książki, filmy i programy telewizyjne, ale nie uwzględniono mediów społecznościowych i Internetu (s. 66). Nie powiązано z edukacją medialną nauczania etyki (s. 67) ani matematyki, choć istnieją matematyczne programy i witryny, a uczniowie z nich korzystają. Najbardziej związany z edukacją medialną przedmiot to *Zajęcia komputerowe*, mające za zadanie uczenie bezpiecznego i twórczego posługiwania się komputerem i Internetem w celu komunikowania się, wykorzystywania informacji, rozwiązywania problemów, tworzenia dokumentów i rozwijania zainteresowań (s. 59–61). Sformułowanie „Zaleca się, aby podczas zajęć uczeń miał do swojej dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu” (80) nie promuje korzystania z technologii mobilnych.

Sformułowania podstawy programowej dla szkół podstawowych są zatem ogólne. Mogą być różnie interpretowane i służyć zarówno do realizowania edukacji medialnej, jak i jej ograniczania, a nawet pomijania. Zaadresowane zostały do ponad 270 tys. nauczycieli, ale nie zobligowano ich do zawodowego doskonalenia w zakresie edukacji medialnej. Tymczasem sposób nauczania zależy nie tyle od programu kształcenia czy profilu klasy, ile od nauczyciela.

Braki instytucjonalnego kształcenia nauczycieli

Kształcenie nauczycieli pozostaje w Polsce słabym ogniwem edukacji medialnej. Kwerenda stron internetowych 32 uczelni kształcących nauczycieli języka polskiego wykazała, że w 13 nich programy kształcenia nie uwzględniają wykorzystywania technologii informacyjnych w pracy zawodowej, a informacje na temat kształtowania kompetencji w tym zakresie zamieściło jedynie osiem z nich (Poręba 2014: 58–59). Na akredytowanych studiach II stopnia tylko trzy uniwersytety oferowały w ramach specjalności nauczycielskiej zajęcia e-learningowe lub odnoszące się do dydaktycznych zastosowań możliwości sieci (Poręba 2014: 60), co oznacza, że kształcenie kandydatów na nauczycieli pokolenia „urodzonych z myszką” w dłoni jest nieadekwatne do potrzeb.

Inicjatywy samorządów

Podjęte przez samorzady inicjatywy mają na celu poszerzenie umiejętności nauczycieli w zakresie wykorzystywania w dydaktyce nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz podwyższanie medialnych kompetencji uczniów. Jedną z nich jest projekt *Małopolska chmura edukacyjna – nowy model nauczania* zaplanowany przez Zarząd Województwa Małopolskiego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. Zakłada przeszkolenie 2600 nauczycieli w zakresie stosowania interaktywnych metod dydaktycznych opartych na cyfrowych narzędziach i zasobach.

Raport *Badanie potencjału wdrażania edukacji medialnej w warszawskich szkołach* (Dziarmakowska, Wróbel 2015) opracowany dla Fundacji Nowoczesna Polska wskazuje, że nauczycielom brakuje motywacji, umiejętności i wiedzy na temat wykorzystywania nowych technologii, dlatego rzadko używają ich razem z uczniami (s. 56), choć stolica jest miejscem o największym w Polsce zapotrzebowaniu na pracowników sektora kreatywnego (s. 58). Działalność szkół uzupełniają młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej i Pałac Młodzieży, ale nie prowadzą one zajęć *stricte* z edukacji medialnej (s. 82). Domy kultury mają jednak łatwiejszy niż szkoły dostęp do środków finansowych, stąd szkoły często zawierają z nimi partnerskie umowy umożliwiające prowadzenie zajęć z edukacji medialnej (s. 84), współpracują też z samorządowymi instytucjami oświatowymi i Centrum Nauki Kopernik w zakresie kształcenia nauczycieli i uczniów (s. 87–88). Brakuje natomiast pomysłów na wykorzystanie bazy lokalowej i sprzętu kupionego dla miejskich bibliotek (s. 84–86). Szkolenia prowadzi 26 publicznych instytucji kultury i organizacji pozarządowych (s. 88–105). Prócz tego dobrej jakości programy edukacyjne realizują podmioty komercyjne (s. 105–06), fundacje, instytucje kultury, uczelnie wyższe i podmioty indywidualne. Mimo to „[n]auczyciele jako ogół grona pedagogicznego nie są przygotowani do prowadzenia zajęć z edukacji medialnej” (s. 124), a „świadomość istnienia i wagi edukacji medialnej została uznana przez uczestników badania za niską” (s. 125).

Można zatem przypuszczać, że sytuacja poza Warszawą jest pod tym względem jeszcze trudniejsza. Brakuje bowiem koncepcji i strategii wdrażania edukacji medialnej, systemu szkoleń podnoszących kompetencje nauczycieli oraz ewaluacji

działań. Skutkuje to brakiem organizacji pozainstytucjonalnych inicjatyw i marnotrawieniem publicznych środków.

Ustawa o mediach publicznych

Zmiana władzy w krajach demokracji konkurencyjnej pociąga za sobą zazwyczaj zmianę składu osobowego publicznych telewizji i radia, wywołując ogólnonarodową refleksję nad społecznym oddziaływaniem i partyjnym uwikłaniem wielu dziennikarzy, finansowaniem i rolą mediów publicznych w przeszłości i przyszłości.

Tak jak w innych krajach upowszechniły się w Polsce media społecznościowe i komercyjne, a publiczne straciły dawne znaczenie. Jednak poziom finansowania polskiej telewizji przez reklamodawców jest niespotykany w Europie (ponad 80%) i współistnieje z dominacją na medialnym rynku obcego kapitału, głównie niemieckiego. Dlatego reforma polskich mediów publicznych jest zadaniem ważnym, trudnym i pilnym.

Projekt tzw. dużej ustawy medialnej przewiduje przekształcenie TVP, PR, PAP i państwowych rozgłośni radiowych w państwowe osoby prawne, wygaśnięcie umów pracowniczych, kadencji zarządów i rad nadzorczych oraz wybór nowych dyrektorów przez pięcioosobową Radę Mediów Narodowych powołaną na sześcioletnią kadencję przez Sejm i prezydenta (po dwóch) oraz Senat (1). Społeczne rady programowe mają wspomagać realizowanie misji publicznej, a wprowadzenie 15-złotowej opłaty audiowizualnej od każdego licznika energii elektrycznej zapewnić fundusze potrzebne do realizacji publicznej misji (tw 2016).

Program *Internet dla szkół*

Możliwości prowadzenia edukacji medialnej w szkołach zwiększy realizacja programu *Internet dla szkół*, ogłoszonego 22 grudnia 2015 r. przez Ministerstwo Cyfryzacji, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a zmierzającego do zapewnienia szkołom podstawowym i ponadpodstawowym dostępu do szerokopasmowego Internetu przy wykorzystaniu środków z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, którymi dysponuje Minister Cyfryzacji. Krzyżowa analiza danych pochodzących ze szkół, przedsiębiorców telekomunikacyjnych i Systemu Informacji o Infrastrukturze Szerokopasmowej pomoże wyłonić szkoły objęte pomocowym programem (Czekamy na ankietę... 2016).

Kongres Edukacji Pozaformalnej

Podobnym do Kongresu Edukacji Medialnej wydarzeniem okazał się Kongres Edukacji Pozaformalnej zorganizowany przez Polską Izbę Firm Szkoleniowych i Stowarzyszenie „Konferencje i Kongresy w Polsce” pod honorowym patronatem Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju i Ministerstwa Sportu i Turystyki w partnerstwie z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, Instytutem Badań Edukacyjnych, a także Konfederacją Lewiatan, Alior Instytut Biznesu, Targami Kielce Exhibition & Congress Centre. Partnerami medialnymi były portale: „Money.pl”², „Personel i Zarządzanie”³, „Super

² „WP Money.pl”, <http://www.money.pl/>. Dostęp 29 kwietnia 2016.

³ „Personel i Zarządzanie”. <http://personel.infor.pl/>. Dostęp 27 kwietnia 2016.

Biznes⁴, „HR Polska”⁵, a sponsorami „AltKom Akademia. Zobaczyc inaczej”⁶, Polskie Towarzystwo Informatyczne⁷ oraz firmy szkoleniowe: „Tarbonus”⁸, „Pracownia Satysfakcji”⁹, „Coaching. Consulting. Innovation”¹⁰, wydawnictwa: „Smak Słowa”, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, One Press, Ogólnopolska Izba Gospodarki Nieruchomościami i firma Prizm.

Kongres Edukacji Pozaformalnej obradował w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie 25–26 XI 2014 r. Pierwszy dzień zdominowali uczestnicy kończący realizację systemowego projektu unijnego *Podnoszenie kompetencji kadry szkoleniowej* (poddziałanie 2.2.2 PO KL realizowanego w latach 2008–2014), koordynatorem była Polska Agencja Przedsiębiorczości. Drugi dzień obrad wypełniło natomiast 11 organizacji związanych z edukacją dorosłych. O skali wydarzenia świadczy fakt, że w Kongresie wzięło udział 337 uczestników i niemal 200 kolejnych wyraziło zamiar współpracy („Kongres Edukacji Pozaformalnej”).

Druga edycja Kongresu Edukacji Pozaformalnej miała miejsce 23 czerwca 2016 r. w Łodzi pod merytorycznym patronatem Ministerstwa Rozwoju, Funduszy Europejskich Wiedza – Edukacja – Rozwój i Europejskiego Funduszu Społecznego. Patronami i partnerami byli m.in.: Polska Agencja Rozwoju przedsiębiorczości, Minister Edukacji Narodowej, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Instytut Badań Edukacyjnych, a wśród sponsorów znaleźli się: Polskie Towarzystwo Informatyczne i ComProCom (partner strategiczny programu Erasmus+). Zaprezentowano rynek edukacji pozaformalnej w Polsce i jego prognozy do 2020 r., a przedstawiciele MEN i IBE przedstawili Zintegrowany System Kwalifikacji. Debatowano na temat zapewniania jakości usług rozwojowych finansowanych z EFS, wpływie nowych technologii i wiedzy o mózgu na organizację szkoleń.

Kongresy Edukacji Pozaformalnej każdorazowo obejmują prezentację branż związanych z edukacją pozaformalną: firm coachingowych, szkoleniowych, doradczych organizujących kursy, szkolenia, doradztwo i Life-Long Learning. Polski rynek usług edukacyjnych tworzą bowiem w dużej mierze przedsiębiorcy. Podczas Kongresów mają oni okazję do „zaprezentowania [...] oferty szerokiemu gronu potencjalnych Klientów”, a organizatorzy przygotowują „dogodną przestrzeń wystawienniczą oraz wiele możliwości niebanalnego reklamowania swoich produktów i usług”¹¹.

---

⁴ „SuperBiznes”. <http://superbiz.se.pl/wiadomosci-biz/>. Dostęp 23 grudnia 2016.

⁵ „HR Polska. Portal branżowy”. <http://www.hrpolka.pl/>. Dostęp 29 kwietnia 2016.

⁶ „AltKom Akademia. Zobaczyc inaczej”. <http://www.altkomakademia.pl/>. Dostęp 29 kwietnia 2016.

⁷ „Polskie Towarzystwo Informatyczne”. <http://www.pti.org.pl/>. Dostęp 29 kwietnia 2016.

⁸ „Tarbonus”. <https://www.tarbonus.pl/pl/>. Dostęp 29 kwietnia 2016.

⁹ „Pracownia Satysfakcji”. <http://www.pracowniasatysfakcji.com/>. Dostęp 29 kwietnia 2016.

¹⁰ „Coaching Consulting Innovation”. <http://ccinnovation.pl>. Dostęp 30 kwietnia 2016.

¹¹ „2 Ogólnopolski Kongres Edukacji Pozaformalnej”. <http://www.kep.com.pl/>. Dostęp 29 kwietnia 2016.

Organizacja II Kongresu Edukacji Medialnej 2016

II Kongres Edukacji Medialnej, organizowany przez Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej, Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Fundację Dzieci Niczyje, Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN” i Centrum Edukacji Obywatelskiej ma się odbyć 17–18 października 2016 r. w Lublinie pod hasłem *Praktyki edukacji medialnej. Strategie użytkowania mediów – nowe formy zachowań społecznych i kulturowych*. Patronem medialnym został portal „EduNews.pl”. Organizatorzy zaproponowali refleksję nad rolą edukacji medialnej i nowych technologii w projektowaniu pożądanych zachowań społecznych, integracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz planetarnego, a także namysł nad zagadnieniami wykluczenia cyfrowego oraz cyfrowej inkluzji, strategiami użytkowania i odbioru mediów w realiach kultury cyfrowej, edukacją medialną jako formą profilaktyki społecznej i zdrowotnej, (re)edukacją medialną, polityką prywatności, tożsamością i edukacją w środowisku nowych mediów, a także dzielenie się informacjami na temat dobrych praktyk i warsztaty prowadzone przez przedstawicieli organizacji pozarządowych („Kongres Edukacji Medialnej”).

Wnioski

Kształt edukacji medialnej jest zależny od systemu medialnego, struktury społecznej i międzynarodowej sytuacji państwa. Może być prowadzona systemowo w szkołach lub okazjonalnie wdrażana przez podmioty pozaszkolne. Odbywa się też samorzutnie w związku z kampaniami wyborczymi i dyskusjami na temat zmian w funkcjonowaniu mediów publicznych. Wszystkie te działania przyczyniają się do kształcenia kompetencji cyfrowych, a tym samym pomnażania potencjału jednostek i społeczeństw.

Bibliografia

- #bazarek #bazarek ceny (25 X 2015). Dostęp 30 kwietnia 2016. <https://twitter.com/search?q=%23bazarek%20ceny>
- „2 Ogólnopolski Kongres Edukacji Pozaformalnej”. Dostęp 23 grudnia 2016. <http://www.kep.com.pl/>
- Adamkiewicz Joanna. 2015. *Nowe technologie informacyjne w edukacji. Niekoniecznie „cyfrowa demencja”*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- „AltKom Akademia. Zobaczyc inaczej”. Dostęp 29 kwietnia 2016. <http://www.altkomakademia.pl/>
- Bednarek Józef. 2002. *Media w nauczaniu*. Warszawa: Mikom.
- Bednarek Józef. 2008. *Multimedia w kształceniu*. Warszawa: PWN.
- Boroń Piotr. 2014. *Wątki edukacji medialnej w zapowiedziach komitetów wyborczych do Parlamentu RP (w latach 1989–2011. W Człowiek. Media. Edukacja*, Janusz Morbitzer, Emilia Musiał (red.). Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego. Dostęp 12 czerwca 2016. http://www.ktime.up.krakow.pl/symp2014/referaty_2014_10/boron.pdf.

- Ciciak Anna, Aniela Książek-Szczepanikowa, Marcin Wlazło. 2003. *Polonista w erze Marconiego*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Chacińska Maja. 2015. *Edukacja medialna w Szwecji. Wybrane aspekty*. W *Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych*, Agnieszka Ogonowska, Grzegorz Ptaszek (red.). Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls : 184–199.
- „Coaching Consulting Innovation”. Dostęp 30 kwietnia 2016. <http://ccinnovation.pl>
- Czekamy na ankiety – program „Internet dla szkół”. 2016. Dostęp 30 kwietnia 2016. <https://mc.gov.pl/aktualnosci/czekamy-na-ankiety-program-internet-dla-szkol>
- Depta Henryk. 1975. *Film i wychowanie*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Depta Henryk. 1986. *Fabryka snów czy szkoła życia: problemy młodzieży a wartości filmu*. Warszawa: Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury.
- Drzewiecki Piotr. 2010. *Media aktywni. Dlaczego i jak uczyć edukacji medialnej? Program nauczania edukacji medialnej dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z opracowaniem metodycznym*, Otwock-Warszawa. Dostęp 12 czerwca 2016. https://www.academia.edu/2080598/Media_aktywni_Dlaczego_i_jak_uczy%C4%87_edukacji_medialnej_Program_nauczania_edukacji_medialnej_dla_gimnazj%C3%B3w_i_szk%C3%B3%C5%82_ponadgimnazjalnych_z_opracowaniem_metodyczny
- Drzewiecki Piotr. 2012. *Descholaryzacja edukacji medialnej w Polsce? Diagnoza, problemy i perspektywa rozwoju*. W *Człowiek, media, edukacja*, Janusz Morbitzer, Emilia Musiał (red.). Kraków: Katedra Technologii i Mediów Edukacyjnych, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN : 111–115.
- Dydaktyka cyfrowa epoki smartfona. Analiza cyfrowych aspektów dydaktyki gimnazjum i szkoły średniej. Raport ekspercki*. 2013. Małgorzata Wiczorek-Tomaszewska (red.). Kraków: Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”. Dostęp 12 czerwca 2013. <http://www.ldc.edu.pl/phocadownload/Dydaktyka-cyfrowa-epoki-smartfona.pdf>
- Dziarmakowska Kaja, Paulina Wróbel. 2015. *Badanie potencjału wdrażania edukacji medialnej w warszawskich szkołach*. Warszawa: Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” dla Fundacji Nowoczesna Polska. Dostęp 30 kwietnia 2016. http://edukacjamedialna.edu.pl/media/chunks/attachment/Badanie_potencja%C5%82u_edukacji_medialnej_w_Warszawie_raport_final.pdf
- „E-podręczniki.pl”. Dostęp 30 kwietnia 2016. <https://www.epodreczniki.pl/begin/>.
- Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych*. 2015. Agnieszka Ogonowska, Grzegorz Ptaszek (red.). Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Fał Michał. 12 VIII 2015. „Duda wygrał pozytywnym przekazem, a nie hejtem”. Z Pawłem Sefernakerem o kulisach kampanii w internecie [WYWIAD]. Dostęp 30 kwietnia 2016. <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,18539397,duda-wygral-pozytywnym-przekazem-a-nie-hejtem-z-pawlem-szefernakerem.html#Czolka3lmg>
- Fiołek-Lubczyńska Bogumiła. 2004. *Film, telewizja i komputery w edukacji humanistycznej: o audiowizualnych tekstach kultury*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Gajda Janusz, Stanisław Juszczyk, Bronisław Siemieniecki, Kazimierz Went. 2004. *Edukacja medialna*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Gajda Janusz. 2007. *Media w edukacji*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- „HR Polska. Portal branżowy”. Dostęp 29 kwietnia 2016. <http://www.hrpolka.pl/http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/emurawska/wnioski-i-rekomendacje-po-i-kongresie-edukacji-medialnej.pdf>

- Jakubowicz Karol. März 2005. „Post-communist media development in perspective”. *Friedrich Ebert Stiftung. Internationale Politikanalyse Europäische Politik. Politikinformation Osteuropa*. Dostęp 30 kwietnia 2016. <http://library.fes.de/pdf-files/id/02841.pdf>
- Jakubowski Witold. 2006. *Edukacja w świecie kultury popularnej*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- klep Andrzej Duda czyta hejterskie tweety o sobie i robi miny. „Plastikowy Maliniak” [WIDEO]. 2015. Dostęp 3 kwietnia 2016. http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,143907,17691130,Andrzej_Duda_czyta_hejterskie_tweety_o_sobie_i_robi.html
- „Kongres Edukacji Medialnej” II Kongres Edukacji Medialnej „Praktyki edukacji medialnej. Strategie użytkowania mediów – nowe formy zachowań społecznych i kulturowych”. Dostęp 30 kwietnia 2016. <http://kongres.ptem.org.pl/>
- „Kongres Edukacji Pozaformalnej”. Dostęp 30 kwietnia 2016. <http://www.kep.com.pl/>
- Książek-Szczepanikowa Aniela. 1996. *Ekranowy czytelnik – wyzwanie dla polonisty*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Ktvipl. 1 X 2014. *I Kongres Edukacji Medialnej*. Dostęp 30 kwietnia 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=atbP2BSGjy0>
- Lepa Adam. 2000. *Pedagogika mass mediów*. Łódź: Wydawnictwo Archidiecezjalne Łódzkie.
- Lewicki Bolesław. 1935. *Młodzież przed ekranem*. Lwów: Druk „Słowa Polskiego”.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej. 2014. *Sprawozdanie z realizacji Rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych „Cyfrowa szkoła”*. Warszawa.
- Mobilna edukacja. (R)ewolucja w nauczaniu – poradnik dla edukator*. 2013. Lechosław Hojnicki (red.). Warszawa: Think Global sp. z o.o.
- Nowel Ewa. 2002. *Program Partner. Zeszyt ćwiczeń. Moduł – procesy komunikacyjne (Edukacja czytelnicza i medialna)*. Kielce: Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP.
- Nowel Ewa. 2004. *Program Partner. Cywilizacja mediów. Reklama. Internet. Prezentacja. Zeszyt ćwiczeń*. Kielce: Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP.
- Nowina Konopka Maria. 2014. Sterująca funkcja informacji w łańcuchu zarządzania / informacją podmiotów sceny politycznej. *Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości w Krakowie* 34.
- Nurczyńska-Fidelska Ewelina. 1989. *Edukacja filmowa na tle kultury literackiej*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Od teatru żaków do Internetu: o edukacji humanistycznej w szkole*. 2003. Barbara Myrdzik (red.). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Ogonowska Agnieszka. 2003. *Edukacja medialna. Klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości*. Kraków: Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana.
- Ogonowska Agnieszka. 2009. *Telewizja w edukacji medialnej*. Kraków: Universitas.
- Ogonowska Agnieszka. 2013. *Współczesna edukacja medialna: teoria i rzeczywistość*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Osiński Zbigniew. 2005. Możliwości sieci Internet w zakresie wspomagania szkolnej edukacji historycznej. W *Metody komputerowe w badaniach i nauczaniu historii*, Krzysztof Narojczyk, Bohdan Ryszewski (red.). Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego : 143–156.
- Osiński Zbigniew. 2010. Internetowe źródła informacji dla historyka najnowszych dziejów Polski. W *Biblioteka, książka, informacja i Internet 2010*, Zbigniew Osiński (red.). Lu-

- blin : 8–26. Dostęp 12 czerwca 2010. <http://dlibra.umcs.lublin.pl/dlibra/docmetadata?id=2687&from=latest>.
- Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki*. 2007. Bronisław Siemieniecki (red.), t. 1, 2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- „Personel i Zarządzanie”. Dostęp 27 kwietnia 2016. <http://personel.infor.pl/>
- plk. 25 października 2015. *W Polsce trwa cisza wyborcza, a tymczasem na Twitterze... Oni już wiedzą!*. Dostęp 12 czerwca 2016. <http://niezalezna.pl/72265-w-polsce-trwa-cisza-wyborcza-tymczasem-na-twitterze-oni-juz-wiedza>.
- Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego*. 2016. Dostęp 30 kwietnia 2016. <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs/501/12284306/12347450/12347451/dokument216815.pdf>
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych*. 2016. Dostęp 30 kwietnia 2016. <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs/501/12284306/12347450/12347451/dokument216816.pdf>
- „Polskie Towarzystwo Informatyczne”. Dostęp 29 kwietnia 2016. <http://www.pti.org.pl/>
- Poręba Agata Jolanta. 2014. *Dydaktyczna aktywność sieciowa nauczycieli polonistów na poziomie gimnazjalnym*. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski (niepublikowana rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Sławomira Jacka Żurka).
- „Pracownia Satysfakcji”. Dostęp 29 kwietnia 2016. <http://www.pracowniasatysfakcji.com/>
- Schumpeter Joseph A. 2003. *Capitalism, socialism and democracy*. Lublin: Routledge.
- Siemieniecki Bronisław. 2002. *Komputer w edukacji: podstawowe problemy technologii informacyjnej*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Skoczyła Ludwik. 1918. *Kinoteatr: nowy wróg młodzieży*. Lwów: Komitet Opieki nad Młodzieżą Chrześcijańską.
- „SuperBiznes”. <http://superbiz.se.pl/wiadomosci-biz/>. Dostęp 23 grudnia 2016.
- Strzyżowski Klemens. 2001. *Technologia informacyjna w nowoczesnej szkole: poradnik dla humanistów i innych nauczycieli*. Poznań: Oficyna Ekonomiczna Wydawnictwa eMPI².
- Szczepańska Ewa. 2001. *Edukacja filmowa w szkole*. Poznań: Oficyna Ekonomiczna Wydawnictwa eMPI².
- Ślipek Bożena (oprac.). 2010. *Edukacja medialna w nauczaniu zintegrowanym*. Dostęp 12 kwietnia 2016. <http://www.sportosporto.pl/Obrazy/Nauczka/49.pdf>.
- Ślósarz Anna. 2002. *Lektury licealne a kino komercyjne. Aksjologiczny wymiar edukacji filmowej*. Kraków: Wydawnictwo Pijarów.
- Ślósarz Anna. 2008. *Media w służbie polonisty*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Tambor Agnieszka. 2015. *Film jako przedmiot i narzędzie nauczania kultury polskiej i języka polskiego jako obcego*. Dostęp 12 czerwca 2016. <http://www.sbc.org.pl/dlibra/docmetadata?id=188016&from=pubindex&dirids=10&lp=685>.
- „Tarbonus”. Dostęp 29 kwietnia 2016. <https://www.tarbonus.pl/pl/>
- tw *Nowa ustawa medialna: pięć osób w Radzie Mediów Narodowych, przez trzy miesiące weryfikacja pracowników*. 6 I 2016. Dostęp 12 czerwca 2016. <http://www.wirtualnemedia.pl/artykul/nowa-ustawa-medialna-piec-osob-w-radzie-mediow-narodowych-przez-trzy-miesiace-weryfikacja-pracownikow>.
- United Nations Human Development Report 2015: Statistical annex*. Dostęp 12 kwietnia 2016. <http://report.hdr.undp.org>.

Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji. Dostęp 30 kwietnia 2016. <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19930070034>.

„WP Money.pl”. Dostęp 29 kwietnia 2016. <http://www.money.pl/>

Edukacja medialna w realiach konkurencyjnej demokracji

Edukacja medialna w krajach demokracji konkurencyjnej podlega cyklicznym zmianom wprowadzanym przez kolejne elity władzy. Kongres Edukacji Medialnej służył integracji wysiłków podejmowanych przez podmioty instytucjonalne, edukacyjne, rządowe i pozarządowe. Rekomendacje dotyczyły rozumienia kompetencji medialnych, potrzebnych działań i wprowadzania nowych technologii. Między pierwszym i drugim Kongresem Edukacji Medialnej wprowadzono elektroniczne podręczniki i podstawy programowe, odbyto wybory prezydenckie i samorządowe, podejmowane były inicjatywy w zakresie kształcenia nauczycieli. Przygotowano też ustawę o mediach publicznych i strategię wdrażania szerokopasmowego Internetu do szkół.

Media education in the reality of the competitive democracy

Media education in a competitive democracy countries is subject to cyclical changes. They are implemented by the consecutive power elite. Media Education Congress served the integration of efforts undertaken by: institutional entities, educational, governmental and non-governmental organizations. Recommendations relate to the understanding of media competence, the necessary actions and the introduction of new technologies. After the Congress electronic textbooks and curricula were introduced, and initiatives in the field of teacher education were taken. Also the law on public media and strategy for implementing broadband Internet to schools has been prepared.

Słowa kluczowe: edukacja medialna, demokracja konkurencyjna, szkolna edukacja, instytucje, samorządy, organizacje pozarządowe, podstawa programowa

Key words: media education, competitive democracy, school education, institutions, local authorities, NGO, curriculum

Anna Ślósarz – dr hab. adiunkt w Katedrze Mediów i Badań Kulturowych IFP UP. Nauczycielka języka polskiego w LO w Myślenicach 1984–2009. Autorka książek: *Lektury licealne a kino komercyjne. Aksjologiczny wymiar edukacji filmowej* (2002), *Media w służbie polonisty* (2008), *Ideologiczne matryce. Lektury a ich konteksty. Postkomunistyczna Polska – postkolonialna Australia* (2013). Skarbnik Polskiego Towarzystwa Edukacji Medialnej.